ب) تزیین در اعیاد:

۱. روایت قبل که در باب روز جمعه خواندیم.

۲. «الْفَضْلُ بْنُ الْحَسَنِ الطَّبْرِسِيُّ فِي مَجْمَعِ الْبَيَانِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع فِي قَوْلِهِ تَعَالَى خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ- أَيْ خُذُوا ثِيَابَكُمُ- الَّتِي تَتَزَيَّنُونَ بِهَا لِلصَّلَاةِ فِي الْجُمُعَاتِ وَ الْأَعْيَادِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ هُنَا وَ فِي الْجُمُعَةِ وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى اسْتِحْبَابِ الْغُسْلِ وَ إِعَادَةِ الصَّلَاةِ مَعَ تَرْكِهِ فِي الْأَغْسَالِ الْمَسْنُونَةِ.»[1]

ج) تزیین ازواج برای یکدیگر:

۱. «وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ عَنِ الْحَسَنِ الزَّيَّاتِ الْبَصْرِيِّ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي جَعْفَرٍ ع أَنَا وَ صَاحِبٌ لِي- فَإِذَا هُوَ فِي بَيْتٍ مُنَجَّدٍ وَ عَلَيْهِ مِلْحَفَةٌ وَرْدِيَّةٌ- وَ قَدْ حَفَّ لِحْيَتَهُ وَ اكْتَحَلَ- فَسَأَلْنَاهُ عَنْ مَسَائِلَ فَلَمَّا قُمْنَا- قَالَ لِي يَا حَسَنُ قُلْتُ لَبَّيْكَ- قَالَ إِذَا كَانَ غَداً فَأْتِنِي أَنْتَ وَ صَاحِبُكَ- فَقُلْتُ نَعَمْ جُعِلْتُ فِدَاكَ- فَلَمَّا أَنْ كَانَ مِنَ الْغَدِ دَخَلْتُ عَلَيْهِ- فَإِذَا هُوَ فِي بَيْتٍ لَيْسَ فِيهِ إِلَّا حَصِيرٌ- وَ إِذَا عَلَيْهِ قَمِيصٌ غَلِيظٌ- ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى صَاحِبِي فَقَالَ يَا أَخَا أَهْلِ الْبَصْرَةِ- إِنَّكَ دَخَلْتَ عَلَيَّ أَمْسِ وَ أَنَا فِي بَيْتِ الْمَرْأَةِ- وَ كَانَ أَمْسِ يَوْمَهَا وَ الْبَيْتُ بَيْتَهَا- وَ الْمَتَاعُ مَتَاعَهَا- فَتَزَيَّنَتْ لِي عَلَى أَنْ أَتَزَيَّنَ لَهَا كَمَا تَزَيَّنَتْ لِي- فَلَا يَدْخُلُ قَلْبَكَ شَيْءٌ فَقَالَ لَهُ صَاحِبِي جُعِلْتُ فِدَاكَ- قَدْ كَانَ وَ اللَّهِ دَخَلَ قَلْبِي شَيْءٌ- فَأَمَّا الْآنَ فَقَدْ وَ اللَّهِ أَذْهَبَ اللَّهُ مَا كَانَ- وَ عَلِمْتُ أَنَّ الْحَقَّ فِيمَا قُلْتَ.»[2]

بَيْتٍ مُنَجَّدٍ: خانه تزیین شده.

ردیه: نوعی چادر

حفّ: کوتاه کردن

۲. «وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ عَنِ الْجَامُورَانِيِّ عَنِ ابْنِ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ جُبَيْرٍ الْعَزْرَمِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ص فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ- مَا حَقُّ الزَّوْجِ عَلَى الْمَرْأَةِ فَقَالَ أَكْثَرُ مِنْ ذَلِكَ- قَالَتْ فَخَبِّرْنِي عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ- قَالَ لَيْسَ لَهَا أَنْ تَصُومَ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْنِي تَطَوُّعاً- وَ لَا تَخْرُجَ مِنْ بَيْتِهَا

۱. *وسائل الشیعة*، (باب۱۴) ج۷، ص۴۴۶.

۲. *وسائل الشیعة*، (باب۱۷) ج۵، ص۳۲.

(بِغَيْرِ إِذْنِهِ) - وَ عَلَيْهَا أَنْ تَطَيَّبَ بِأَطْيَبِ طِيبِهَا- وَ تَلْبَسَ أَحْسَنَ ثِيَابِهَا وَ تَزَيَّنَ بِأَحْسَنِ زِينَتِهَا- وَ تَعْرِضَ نَفْسَهَا عَلَيْهِ غُدْوَةً وَ عَشِيَّةً- وَ أَكْثَرُ مِنْ ذَلِكَ حُقُوقُهُ عَلَيْهَا.»[1]

۳. «مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِيهِ أَوْ غَيْرِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ سَعْدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْجَهْمِ قَالَ: رَأَيْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع اخْتَضَبَ- فَقُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ اخْتَضَبْتَ فَقَالَ نَعَمْ- إِنَّ التَّهْيِئَةَ مِمَّا يَزِيدُ فِي عِفَّةِ النِّسَاءِ- وَ لَقَدْ تَرَكَ النِّسَاءُ الْعِفَّةَ بِتَرْكِ أَزْوَاجِهِنَّ التَّهْيِئَةَ- ثُمَّ قَالَ أَيَسُرُّكَ أَنْ تَرَاهَا عَلَى مَا تَرَاكَ عَلَيْهِ- إِذَا كُنْتَ عَلَى غَيْرِ تَهْيِئَةٍ قُلْتُ لَا- قَالَ فَهُوَ ذَاكَ ثُمَّ قَالَ مِنْ أَخْلَاقِ الْأَنْبِيَاءِ التَّنَظُّفُ- وَ التَّطَيُّبُ وَ حَلْقُ الشَّعْرِ وَ كَثْرَةُ الطَّرُوقَةِ الْحَدِيثَ.»[2]

اخْتَضَب: خضاب کردن، حنا کردن.

تَهْيِئَة: آمادگی.

فَهُوَ ذَاكَ: پس حکم مسئله همین است.

استثناء از استحباب تزیین:

تزیین در برخی صورت‌ها تحریم شده است، پس می‌توان گفت استحباب تزیین در برخی صورت‌ها تخصیص خورده است.

یک) تزیین هر یک از مردها و زن‌ها به زینت‌های اختصاصی دیگری:

مرحوم شیخ انصاری در این‌باره می‌نویسد:

«تزیین الرجل بما یحرم علیه من لبس الحریر و الذهب ، حرام؛ لما ثبت فی محلّه من حرمتهما علی الرجال، و ما یختص بالنساء من اللباس کالسوار و الخلخال و الثیاب المختصة بهن فی العادات علی ما ذکره فی المسالک. و کذا العکس، أعنی تزیین المرأة بما یختصّ بالرجال کالمِنْطَقَة و العمامة-، و یختلف باختلاف العادات. و اعترف غیر واحد بعدم العثور علی دلیلٍ لهذا الحکم عدا النبویّ المشهور، المحکی عن الکافی و العلل: «لعن اللّه المتشبّهین من‌الرجال بالنساء و المتشبّهات من النساء بالرجال» و فی دلالته قصور؛ لأنّ الظاهر من التشبّه تأنّث الذکر و تذکّر الأُنثی، لا مجرد لبس أحدهما لباس الآخر مع عدم قصد التشبّه.

---

۱. *وسائل الشیعة*، (باب۷۹) ج ۲۰، ص۱۵۸

۲. *وسائل الشیعة*، (باب۱۴۱) ج ۲۰، ص۲۴۶

و یؤیّده المحکی عن العلل: أنّ علیاً علیه السلام رأی رجلًا به تأنیث فی مسجد رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلم فقال له: «أُخرج من مسجد رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلم فإنّی سمعت رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلم یقول: لعن اللّه .. إلخ».

و فی روایة یعقوب بن جعفر الواردة فی المساحقة-: أنّ «فیهن قال رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلم: لعن اللّه المتشبّهات بالرجال من النساء .. إلخ».

و فی روایة أبی خدیجة، عن أبی عبد اللّه علیه السلام: «لعن رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلم المتشبّهین من الرجال بالنساء و المتشبّهات من النساء بالرجال، و هم: المخنّثون، و اللائی ینکحن بعضهن بعضاً».

نعم فی روایة سماعة عن أبی عبد اللّه علیه السلام: «عن الرجل یجرّ ثیابه؟ قال: إنّی لأکره أن یتشبّه بالنساء» و عنه علیه السلام عن آبائه علیهم السلام: «کان رسول اللّه صلّی اللّه علیه و آله و سلم یزجر الرجل أن یتشبّه بالنساء، و ینهی المرأة أن تتشبّه بالرجال فی لباسها».[1]

مرحوم شیخ سپس دلالت دو روایت آخر را بر تحریم نفی می‌کند و می‌نویسد:

«و فیهما خصوصاً الأُولی بقرینة المورد ظهور فی الکراهة، فالحکم المذکور لا یخلو عن إشکال.»[2]

توضیح: روایت سماعه در مورد لباس بلند است که قطعا حرام نیست. و روایت دوم هم تعبیر «زجر» استفاده کرده است که با کراهت می‌سازد.

ما می‌گوئیم:

۱. روایت علل الشرایع با سند زیر وارد شده است:

«صدوق عن ابیه عن محمد بن یحیی عن محمد بن احمد عن احمد بن ابی عبدالله عن ابی الجوزا عن الحسین بن علوان عن عمرو بن خالد عن زید بن علی عن آبائه عن علی (ع)»

سند روایت:

ابی الجوزاء: مُنَبّه بن عبدالله، نجاشی و علامه او را توثیق کرده‌اند.[3] وی ظاهراً زیدی و عامی بوده است.

---

۱. *کتاب المکاسب* (للشیخ الأنصاری، ط - الحدیثة)، ج۱، ص۱۷۳.

۲. *کتاب المکاسب* (للشیخ الأنصاری، ط - الحدیثة)، ج۱، ص۱۷۵.

۳. *معجم الرجال الحدیث*، ج۱۸، ص۳۲۶

احمد بن عبدالله برقی و پسرش محمد بن احمد نیز از بزرگان هستند.

حسین بن عُلوان کلینی برخی وثاقت او را رد کرده‌اند.[1] وی عامی بوده است، برادرش حسن گرایش شیعی داشته است. تعبیر نجاشی درباره حسین به گونه‌ای است که معلوم نیست درباره حسین است یا حسن: «**کوفی عامّی و اخوالحسن یکنّی ابا محمد ثقة رویا عن ابی عبدالله علیه السلام و لیس للحسن کتاب والحسن اخص بنا واولی، روی الحسین عن الاعمش و هشام بن عروه و للحسین کتاب تختلف روایاته**»[2] اما ممکن است بتوانیم از تعبیر «**اخص بنا**» نوعی خصوصیت برای حسین هم ثابت کنیم.

نکته دیگر که به نوعی مؤید وثاقت اوست، کثرت روایت حسین بن سعید از اوست.

عمرو بن خالد واسطی نیز توسط کشی توثیق شده است وی از زیدیه بوده است.

۲. روایت دوم ظاهر در حرمت است به جهت ظهور «**زجر**» اگرچه به جهت ارسال قابل اتکا نیست.

۳. مرحوم خویی نیز استدلال به روایات تشبّه را رد کرده و می‌نویسد:

«إنه ورد النهی عن التشبه فی الاخبار المتظافرة و لعن اللّه و رسوله المتشبهین من الرجال بالنساء و المتشبهات من النساء بالرجال، و لکن هذه الاخبار کلها ضعیفة السند، فلا تصلح دلیلا للقول بالحرمة. و مع الإغضاء عن ذلک فلا دلالة فیها علی حرمة التشبه فی اللباس، لان التشبه فیها إما ان یراد به مطلق التشبه أو التشبه فی الطبیعة، کتأنث الرجل و تذکره المرأة، أو التشبه الجامع بین التشبه فی الطبیعة و التشبه فی اللباس.

أما الأول فبدیهی البطلان، فان لازمه حرمة اشتغال الرجل بأعمال المرأة، کالغزل و غسل الثوب و تنظیف البیت و الکنس و نحوها من الأمور التی تعملها المرأة فی العادة، و حرمة اشتغال المرأة بشغل الرجال، کالاحتطاب و الاصطیاد و السقی و الزرع و الحصد و نحوها، مع انه لم یلتزم به احد، بل و لا یمکن الالتزام به.و اما الثالث فلا یمکن أخذه کذلک، إذ لا جامع بین التشبه فی اللباس و التشبه فی الطبیعة فلا یکون امرا مضبوطا، فیتعین الثانی، و یکون المراد من تشبه کل منهما بالآخر هو تأنث الرجل باللواط، و تذکر المرأة بالسحق، و هو الظاهر من لفظ التشبه فی المقام.»[3]

---

۱. *مامقانی در تنقیح المقال.*

۲. *رجال نجاشی*، ص۵۲.

۳. *مصباح الفقاهة (المکاسب)*، ج۱، ص۲۰۷.